

Conspect Bazele teoretice ale evaluarii psihologice (39 pagini)

Sursa: Universitatea Spiru Haret din Bucuresti - www.spiruharet.ro

Coordonator de disciplina: Conf. univ. dr. Cîrneci Dragos

Subiecte bazele teoretice ale evaluarii psihologice

1. **De la studiul sufletului la evaluarea comportamentului.** Stiintele ezoterice si filosofia mintii
2. De la filosofie la psihologie
3. Limitele explicative ale psihologiei
4. **Cum trebuie sa fie o evaluare pentru a fi stiintifica.** Cum functioneaza stiinta (William James, Karl Popper)
5. Caracteristicile explicatiei stiintifice
6. Explicatii stiintifice versus convingeri personale
7. Pseudoexplicatiile sau explicatiile circulare (tautologia)
8. Relatiile cauzale si relatiile corelationale in cercetare
9. **Observatia comportamentala.** Observatia nesistematica versus observatia sistematica
10. Modalitati de observare (observator ascuns, observator participant)
11. Alegerea situatiilor si a comportamentelor in care facem observatia
12. Grila de observatie
13. **Chestionarul.** Criterii de clasificare a chestionarelor (dupa continut, dupa forma, dupa modul de aplicare)
14. Clasificarea chestionarelor dupa continutul informatiei (de date factuale, de opinie)
15. Clasificarea chestionarelor dupa cantitatea informatiei (speciale, omnibus)
16. Clasificarea chestionarelor dupa forma intrebarilor (intrebari inchise, deschise, mixte)
17. Clasificarea chestionarelor dupa modul de aplicare (autoadministrare, administrate de catre operatori)
18. Dezavantajele chestionarelor
19. **Testul psihologic.** Scurt istoric al testarii psihologice
20. Tipuri de teste (testele de clasificare si evaluare generala, bateriile de aptitudini diferentiale, testele de aptitudini speciale si testele de cunostinte, testele de personalitate etc.)
21. Diagnosticul formativ (psihometria traditionala si evaluarea formativa)
22. Calitatile psihometrice ale testelor. **Standardizarea, etalonarea si valoarea diagnostica** a testelor
23. Fidelitatea testelor. Principalele aspecte ale fidelitatii
24. Validitatea testelor. Tipuri de validitate
25. **Experimentul.** Caracteristicile experimentelor. Variabilele interne si externe
26. Caracteristicile cercetarii experimentale (manipularea variabilei independente, controlul variabilelor ascunse)
27. Stabilirea ipotezelor (metoda obiectiva, intrebari adecvate, tipuri de rationament, formularea ipotezei)
28. Alcatuirea grupurilor experimentale (selectia subiectilor)(grupul experimental si de control / randomizarea simpla, stratificata, multistadiala, multifazica)
29. Tipuri de design experimental (design intersubiecti, intrasubiecti, cu un singur subiect)
30. Planuri experimentale (de baza si factoriale)
31. **Folosirea sarcinilor de timp de reactie in scop diagnostic.** Functionarea executiva (procesele psihologice ale functiei cognitive "executive")
32. Sarcini executive ce evidentiaza dezvoltarea cognitiva in copilaria mica (A-not-B, WCST, Go/No-Go, Stroop)

Bibliografie: Cîrneci, D., *Bazele teoretice ale evaluarii psihologice*, Editura Fundatiei Romania de Maine, Bucuresti, 2014

1. De la studiul sufletului la evaluarea comportamentului. Stiintele ezoterice si filosofia mintii

Psihologia a aparut ca stiinta oficial in sec.20 desprinzandu-se din filosofie, la fel cum au facut-o si alte stiinte. Ca stiinta, ea este continuatoarea unui curent din filosofie intitulat **filosofia mintii**. Aceasta isi are originile in negura timpului si are prea putin de-a face cu stiinta si mai mult cu speculatia filosofica sau chiar elemente de religie si discipline oculte. Psihologiei i-a trebuit mai mult de un secol pentru a-si gasi locul printre stiinte, trecand de la idei filosofice netestabile la abordarea mai pragmatica si stiintifica de azi.

La aparitia sa ca stiinta autonoma in sec. 19, **psihologia** si-a propus ca scop **studiul sufletului** (sau spiritului, de la grecescul “psyche”). Era o stiinta cu scopul declarat de a se ocupa cu aspectele sufletului si formele prin care el se manifesta in conduita omului – sau, cum spunea Socrate, “**mastile**” pe care le purtam cu totii (“**persona**” – masca in greceste). Data fiind aceasta mostenire, una dintre primele dezbateri fundamentale din psihologie, care a dominat aproape intreg sec.20, a fost cea a **relatiilor psihic-creier**.

Problematika sufletului si a relatiei sale cu corpul a fost abordata in diverse moduri.

- **Egipt (Heliopolis)** - Faraonul Akahenaton (1353-1336), cu 1300 de ani inainte de Hristos, a infiintat prima “Scoala a misterelor” – aici erau initiati **preoti egipteni** in religie, magie, astronomie, astrologie, alchimie, numerologie, geometrie sacra, medicina si alte stiinte “clasice” sau oculte. Cunostintele predate aici erau mai vechi decat istoria Egiptului si proveneau de la o civilizatie disparuta odata cu sfarsitul ultimei glaciatiuni (aproxim. 12.500 de ani in urma).
- **Grecia** - cu cateva sute de ani mai tarziu, filosofii, matematicienii, istoricii si geografii greci au inceput sa se initieze, in Egipt, dupa invataturile preotilor de la Heliopolis. Primii au fost **Tales din Millet** (624-548) si **Solon** (640-558). **Solon** a adus in Grecia legenda Atlantidei, pe care **Platon** a prezentat-o in “Timeea” si “Critica”. **Pitagora** a studiat in templele egiptene 12 ani, apoi a fondat in Italia de azi o “scoala a misterelor” dupa modelul egiptean. Istoricul **Diodor** din Sicilia s-a initiat in Egipt, **Strabon** a frecventat templele egiptene timp de 13 ani, iar in sec. 5 i.H., **Herodot** a vizitat si el Egiptul, scriind apoi despre ritualurile preotilor egipteni.
- **Cetatea Alexandriei** – anul 331 i.H., dupa cucerirea Egiptului de catre Alexandru Macedon – cu o biblioteca de aproximativ 50.000 de volume, cetatea Alexandria devine centrul cultural cel mai important din regiune, fiind o confluenta a culturii egiptene cu cele greaca si crestina, ebraica si persana. Aici au luat nastere **curentele gnostice**, printre care si neoplatonismul (gnosticismul – sisteme de credinte care sustin ca oamenii sunt suflete divine inchise intr-o lume materiala).
- **Pitagora** – a trait cu 700 de ani inaintea filosofilor gnostici – a descris Universul ca pe un organism animat de un suflet patruns de o inteligenta suprema ale carei evolutii, materiala si spirituala, sunt in miscare paralela si concordanta. Dupa lui Pitagora, **sufletul omenesc** provine dintr-o ordine spirituala superioara si neschimbatoare, ca si dintr-o evolutie materiala anterioara, dintr-un sistem solar stins si care a salasluit in multe asemenea sisteme solare. Doctrinile pitagoreice privind Universul si calatoria neintrerupta a omenirii prin acest Univers, de la o stea la alta si in valuri succesive de rase, au fost transmise “Scolilor

Misterelor”, ivite mai tarziu si se reflecta in multe scrieri ezoterice din Orient si Occident, pana in zilele noastre.

- **Platon** – s-a inspirat din doctrinele oitagoreice si l-a avut ca mentor pe Socrate – spunea ca **sufletul** este nemuritor, are un inceput aritmetic si strabate intregul corp de jur imprejur, pornind din centru, ca si cum ar parcurge doua cercuri diferite:
 - cercul “ciclul vietii” – reprezinta miscarea sufletului;
 - cercul “cercul solar” – reprezinta miscarea Universului.

Platon spunea ca, in acest mod, sufletul este pus in legatura cu exteriorul.

- **Aristotel** – vorbea despre “**pneuma**” ca despre un aparat ce serveste drept intermediar intre trup si suflet. El spunea ca acest “aparat” este alcatuit din “**spirit**” (*pneuma*), din care sunt facute stelele.
- **Curentele gnostice** – gnoza vulgara din sec 2 d.H. – vorbea despre doctrina astrologica a “sortilor” (**karma** hindusa), transformand-o intr-o adevarata trecere a sufletului printre planete, sufletul asimiland astfel aspecte din ce in ce mai concrete si mai materiale, care il leaga de trup si de lumea noastra.
- **Curentele neoplatonice** – sec. 15, ele au pregatit Renasterea – au continuat cu aceste dezbateri.
 - **Marsilio Ficino** (1433-1499) spune ca sufletul este extrem de pur si se acupleaza cu acest trup dens si pamantesc care-i este atat de indepartat prin natura lui, prin intermediul unui corpuscul foarte subtil si luminos, numit **spirit**, generat de caldura inimii din partea cea mai subtiata a sangelui, de unde patrunde intregul corp. Sufletul, insinuandu-se in acest spirit, se propaga peste tot intr-insul si apoi prin intermediul lui in intregul corp, conferindu-i viata si miscare.
 - Medicul **Teophrastus von Hohenheim** (1493-1541), cunoscut sub numele de **Paracelsius**, preia principiul ermetic al **corpului eteric**, postuland ca toate bolile apar in dublura eterica invizibila.
 - Naturalistul englez **John Dee** (1527-1608), a incercat sa prezinte stiinta ermetica dupa principiile matematice, astronomice si numerologice, intr-o singura formula, asemanatoare unei formule a lumii. Dee a crezut ca a descoperit, prin hieroglifele Monas, secretul magiei creatoare a ingerilor si a redactat *Dictionarul limbii ingeresti*.
 - **Gottfried Wilhelm von Leibnitz** (1646-1716) si Giordano Bruno au folosit cuvantul “**monas**” (“unitate” din greaca). Leibnitz a conceput grandiosul sau concept metafizic al **monadelor**. Prin acestea, el intelegea parti constiente si purtatoare de energie ale sufletului, care reprezinta fiecare pentru sine un intreg inchis, un microcosmos, fiecare dintre aceste centre fiind la randul sau o oglinda vie a Universului. Monadele din oameni au diferite nivele de dezvoltare, de la cele inferioare, cu cunostinte foarte reduse, pana la cele superioare, desavarsite din punct de vedere spiritual, care sunt asa-numitele purtatoare ale scanteii divine.

- **Carl Gustav Jung** s-a inspirat din modelul lui Leibnitz atunci cand vorbea despre “**forte sufletesti dinamice**”. Jung a fost fascinat de gnoticism si alchimie. In cartea sa *Septem Sermones as Mortuas* (Sapte predici catre cei morti), el vorbeste despre **Supraeu** – concept cunoscut in toate scolile misterelor – el fiind zeul calauzitor al omului catre care se face lunga calatorie a sufletului dupa moarte.
- **Psihanalistii** – modelul piramidal al psihicului propus de psihanalisti, avand **Id**-ul la baza, **Ego**-ul la mijloc iar deasupra, **SupraEgo**-ul, este de inspiratie ezoterica. El are ca model triumphiurile oculte in care omul este reprezentat, ca si carne si ratiune, fiind in relatie de subordonare cu **Supraeul** – eul sau astral – singurul care are acces la amintirile din vietile anterioare si pregateste momentele din viata actuala in asa fel, incat sa se desavarseasca implinirea spirituala a persoanei – concepte preluate de hinduism (**Karma**). Iar conceptul de “**inconstient colectiv**” propus de Jung are ca inspiratie conceptul **Cronicii Akasha**, pomenit in sanscrite si relansat in sec.20 de Elena Blavatskaya, intemeietoarea unei “scoli a misterelor”.

2. De la filosofie la psihologie

Wilhelm Wundt (1832-1920) este considerat intemeietorul psihologiei, primul care a formulat termenul de psihologie experimentală si care a infiintat cel dintai laborator de psihologie experimentală la Leipzig. Wundt si-a ales ca subiect de studiu **constiinta**. El numeste capacitatea de autoorganizare a mintii sau a constiintei **voluntarism**, care deriva din cuvântul *volitie*, definit ca act sau putere a dorintei. Voluntarismul s-ar referi la puterea vointei de a organiza continutul mintii in procese superioare. Deoarece psihologia lui Wundt este o **stiinta a experientei constiente**, metoda ei trebuia sa implice observarea acelei experiente – **introspectia** fiind considerata de el adecvata examinarii starii mentale a unei persoane. Introspectia nu este noua, ea fiind folosita inca de Socrate, inovatia lui Wundt constand in aplicarea unui control experimental asupra conditiilor in care se desfasoara introspectia.

Acelasi interes pentru studiul mintii si al constiintei folosind **introspectia** se regaseste in **structuralismul** lui **Titchener** (1867-1927).

Un **protest la adresa introspectiei** a fost formulat de **functionalism**, care a pus accentul pe functia adaptativa a proceselor mentale, suma lor realizand ceea ce **W. James** (1842-1910) numea **fluxul constiintei**. Metoda propusa era **observatia in mediul natural**, unde procesele mentale se realizeaza instinctual.

Este larg acceptata, in acea perioada, ideea potrivit careia continutul psihicului poate fi verificat prin **introspectie**, adica **examinandu-se gandurile, sentimentele si motivele**. Totusi, incercarile sistematice realizate intre 1880 si 1910 au ajuns la concluzia ca **introspectia nu este o metoda valida de studiu**, iar taxonomia conventionala a proceselor mentale nu poate fi verificata prin introspectie.

etc.